

10.10.2016

Reformiministerityöryhmälle

Suomalainen valinnanvapausmalli - valmistelun perustana oleva malli

Oheisina liitteinä on sote-uudistuksen projektiryhmässä 10.10.2016 virkamiesvalmistelun jatkoperustaksi pääpiirteiltään hyväksytty valinnanvapausmalli. Malliluonnos käsiteltiin myös sote- ja maakuntauudistuksen kansliapäällikkötasoisessa virkamiesohjausryhmässä, joka puoltaa jatkovalmistelua tämän mallin pohjalta. Mallissa kuvataan yleisen tason pääpiirteet valinnanvapausmallista. Sen yksityiskohtia on tarpeen vielä jatkovalmistelussa pohtia ja muokata.

Valinnanvapausmallin valtiosääntöoikeudellista arviointia on tarpeen vielä syventää ja mallia muokata sen perusteella. Tärkeintä valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa ja mallin jatkokehittelyssä on huolehtia siitä, että maakunnalla palveluiden järjestäjänä on riittävän vahvat ohjauskeinot suhteessa valinnanvapautuottajiin, jotta maakunta voi huolehtia perustuslain 19 §:ssä tarkoitetun oikeuden riittäviin sosiaali- ja terveystalouteihin yhdenvertaisesta toteuttamisesta. On tämän vuoksi harkittava, että palveluntuottajien kanssa tehtävien sopimusten rinnalla tai niiden sijasta maakunnalla olisi toimivalta asettaa velvoittavalla hallintopäätöksellä tarkemmat ehdot, joita valinnanvapautuottajien on noudatettava. Kyse on myös kustannusten kasvun jarrutusta koskevan vastuun osoittamisesta ja maakunnan roolin ja työvälaineiden rahoittajana säätämisestä, Samalla voidaan ja pitää huolehtia siitä, että maakuntien asukkailla on riittävän vahvat osallistumisoikeudet ja itsehallinto. Yksityisille ja kolmannen sektorin tuottajille tulee mallissa myös julkista hallintotehtävää, jolloin on tarpeen noudattaa perustuslain 124 §:ssä säädettyjä edellytyksiä ja rajoituksia julkisen hallintotehtävän antamiseen muun kuin viranomaisen hoidettavaksi.

Mallia täydennetään siihen sisältyvien riskien arvioinnilla sekä rahoitus- ja ohjausjärjestelmän määrittelyllä. Riskien ja taloudellisten vaikutusten arvioinnin perusteella mallia on tarpeen tarkistaa. Olennaista on hahmottaa, miten valinnanvapausjärjestelmä pystyy toteuttamaan tavoitteena olevan kustannusten kasvun jarruttamisen vuoden 2029 loppuun mennessä 3 miljardilla eurolla ja miten valinnanvapausjärjestelmässä pystytään huolehtimaan palveluintegraatiosta. Tunnistettuja riskejä tässä suhteessa sisältyy maakunnan osaamiseen palveluiden järjestäjänä ja ohjausmahdollisuuksiin. Lisäksi virkamiesohjausryhmä kiinnitti huomiota (1) nykyisten sote-palvelumarkkinoiden epätäydellisyyteen minkä vuoksi markkinoiden avaaminen vaatii suurta huolellisuutta (2) kustannustenhallinnan käytännön keinoihin ja (3) heikommassa asemassa olevien ihmisten aseman turvaamiseen.

Alivaltiosihteeri

Tuomas Pöysti